

YU ISSN 0350—185x
UDK 808

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

LI

Уређивачки одбор:

*др Даринка Гортан—Премк, др Ирена Грцикат, др Милка Ивић,
др Павле Ивић, др Александар Младеновић, др Мирослав Николић,
др Асим Пецо, др Митар Пешикан, др Живојин Станојчић,
др Драго Ћупић, др Егон Фекете*

Главни уредник:

МИЛКА ИВИЋ

БЕОГРАД

1995

СРЕТО ТАНАСИЋ
(Београд)

ДЕКОМПОНОВАЊЕ ГЛАГОЛА И СТРУКТУРА ПРОСТЕ РЕЧЕНИЦЕ

У раду се посматра веза декомпоновања глагола са структуром просте реченице. Појава декомпоновања прати се у синтаксијској позицији предиката, субјекта и ближег објекта просте реченице.

На страницама *Јужнословенског филолога* покренута је једна значајна тема, последњих година доста актуелна у лингвистици. Ријеч је о распрострањеној појави у савременим језицима да се у реченици глагол разлаже на девербативну именицу и глаголеку копулу или семикопулативни глагол. Ова појава се илуструје у сваком другом примјеру у следећа два пара реченица: Фудбалери Партизана *заостају* иза првопласираних за три бода — Фудбалери Партизана *су у заостатку* иза првопласираних за три бода; Влада *је одлучила* да економским мјерама подстиче извоз — Влада *је донела одлуку* да економским мјерама подстиче извоз. Први рад о овој теми објавио је Милорад Радовановић¹. У томе раду он је уз дефиницију појаве за њу дао и одговарајући термин — *декомпоновање предиката*. Уз необично исцрпно навођење и коментарисање литературе о овој појави у модерним европским језицима, међу њима и словенским, Радовановић даје и њено теоретско образложење: декомпоновање предиката „представља, у ствари, облик испољавања општег процеса номинализовања исказа у језицима”². Поред тога, у раду се указује на то да се декомпоновање не јавља подједнако често у свим функционалним стилевима: ова појава је посебно карактеристична за административно-правни, журналистички, научни стил³. Такође, у раду се указује на неке околности које погодују остваривању декомпоновања. На крају Радовановић даје исцрпан списак модела декомпоновања предиката у нашем језику са бројним примјерима. О истој теми објавила

¹ Радовановић 1977.

² Радовановић 1977, стр. 56.

³ Радовановић 1977, стр. 58.

је рад и Милка Ивић⁴. У своме раду она се ограничила на два значајна момента: утврђивање околности које погодују појави декомпоновања предиката и тражењу разлога за такву распрострањеност ове појаве у језику. У раду је наведен повећи списак околности у којима аналитичка конструкција има предност. То је послужило Милки Ивић као база за тражење одговора на питање зашто је појава декомпоновања предиката тако распрострањена: природа аналитичке конструкције — њена двочланост — омогућава говорнику да, у складу са интенцијом, у разним приликама различито нијансира свој исказ⁵.

До појаве поменутих радова о овој теми код нас се мало говорило. Истина, норма овакве језичке конструкције није искључивала⁶, али се њима није посебно ни бавила. У своме универзитетском уџбенику Михаило Стевановић наводи, додуше, следеће изразе: *доћи до убеђења, стећи утисак, изићи из стрпљења, узети учешћа, извести закључак* и означава их као вишечлане изразе. Они „у целини узети, наравно са глаголемким делом у личном глаголемком облику, чине прост предикат“, а нешто касније истиче: „У овим изразима, дакле, граматички имамо глаголе са њиховим именским допунама“⁷. Послије радова објављених у *Јужнословенском филологу* о појави декомпоновања предиката код нас се говори, чешће у оквиру ширих тема⁸ или, ређе, о неким питањима која проистичу из појаве декомпоновања⁹. Посебно треба напоменути да се у неким уџбеницима граматике српског језика декомпоновани предикат већ наводи као посебан тип предиката¹⁰.

Досада се мање пажње посвећивало синтаксичкој страни појаве декомпоновања предиката. Није утврђено какве реперкусије ова појава има у реченици на синтаксичком плану. Сврха овога рада и јесте да томе питању да мали прилог. Моја пажња ће овдје бити усмјерена искључиво на декомпоновање по моделу семикопулативни глагол + девербативна именица. При томе ћу се углавном ограничити на то

⁴ Ивић 1988.

⁵ Ивић 1988., стр. 5.

⁶ Оваквом односу норме, у основи — прећутном одобравању, свакако је допринио рад Живојина Станојича о овим конструкцијама, у коме је он ујерљиво показао да оне у српском језику нису резултат страног, прије свега немачког утицаја — како се догад мислило — в. Станојич 1960.

⁷ Стевановић 1991, стр. 39 и 40 (и у ранијем издању исто).

⁸ Тапасић 1982; Ковачевић 1991; Војводић 1990.

⁹ Тополњска 1982; Тапасић 1990; Жиберг 1987; В. и ЈФ XXXIX.

¹⁰ Мишовић 1987; Ковачевић и др. 1991. У граматички Мразовић и В. 1990 у поглављу о глаголима посвећен је један одјељак глаголемкој перифрази (стр. 166—185). Под овим појмом подразумевају се аналитичке конструкције са (најчешће) девербативном или деадјективном именицом (166), по чему се аутор приближава Тополњској у цитираном раду (стр. 36). Оно што желим да истакнем јесте то да за аутора глаголемке перифразе „представљају структурални центар реченице од којег зависи остали делови реченице — додуше и додаци“ — под допуном (у похипативу) подразумева се и реченични субјекат (166).

како се појава декомпоновања одражава у позицији предиката, субјекта и ближег објекта просте реченице. То, опет, значи да ћу разматрати готово искључиво појаву декомпоновања на прелазним глаголима.

Откад се код нас почело писати о овој појави, она се посматрала првенствено тамо гдје се глагол налази у позицији реченичног предиката¹¹. Није посвећивана пажња оним случајевима кад је ова појава везана за глагол са другом службом у реченици, када он, дакле, није у позицији реченичног предиката. А грађа показује да се глагол подвргава декомпоновању и кад се јавља у безличним глаголским облицима, који, као што се зна, не долазе у предикатску позицију.

Ево неколико примјера са декомпонованим глаголом у облицима глаголског прилога садашњег и прошлог.

- (1) Док су за себе тражили од Аустрије што већу независност, дотле су народима под својом управом наменили најкрући централизам, *вршећи* присилно *помађаривање* (Д. Страњак-ковић, Илија Гарашанин, Београд 1949, рукопис, 181). Полиција га терети да је, *вршећи* недозвољено *прегизање*, угрозио остале учеснике у саобраћају (Разг.). ... и која се сасвим изједначила са бојом стакла, *извршивши* на њу свој *утицај* (Д. Киш; Радовановић 1977, 72).

Такође, глаголска лексема се декомпоује и у позицији инфинитивне и презентне допуне глагола непотпуног значења. То се види из следећих примјера.

- (2) Једни сматрају да треба *пружити подршку* председнику Раиковићу (Политика, 31. 12. 94., 14). Али се треба придржавати правила да *прикључивање* треба *обављати* само ако је све искључено (ИБМ, 1—5). *Копирање* се може *извршити* са једном или са две диск јединице (ИБМ, 1—13). *Стављање* фајлова у ред чекања може се *обавити* навођењем сваког фајла појединачно (ИБМ, 2—43).

Као што се види, глагол се у одређеним приликама подвргава процесу декомпоновања без обзира на то у којој се позицији налази у реченици. Ова чињеница упућује на то да би било разложно терминолошко рјешење *декомпоновање предиката* замијенити рјешењем *декомпоновање глагола* или поред оног првог увести и ово друго. То би могло да допринесе сагледавању проблематике декомпоновања потпуније управо на синтаксичком плану.

Кад се говори о глаголском декомпоновању, успоставља се симетрија између декомпонованог и недекомпонованог предиката. То значи да се сматра да аналитичка конструкција која настаје у процесу декомпоновања у цјелини врши синтаксичку функцију предиката. Ов-

¹¹ Тако се, углавном, и примјери наводе за такве случајеве декомпоновања. Истина, говори се и о разлагању *глаголске лексеме*.

дје ћу се задржати управо на томе питању. Дакле, питање је следеће: да ли глагол подвргавајући се декомпоновању у позицији реченичног предиката реченици даје само предикат или се тиме у реченици јавља још који члан, односно, једноставније речено, је ли цео аналитички израз који настаје у процесу декомпоновања глагола у функцији реченичног предиката? У тражењу одговора на ово питање чини ми се свресходно да прво погледамо неколико реченица у којим се приказује пасивна дијатеза, а у којима је глагол декомпонован.

Наведићу прво неколико примјера за пасивне реченице са трпним придјевом.

- (3) *Коначна одлука је донета* кад се сазнало да ће се ... појавити памфлетска књига (Политика, 4. 1. 95, 4). У септембру и октобру *обављена* су детаљна *испитивања* целокупне опреме (Политика, 4. 1. 95, 8). *Смењивање је обављено* на седници којој је од 50 одборника присуствовало 27 (Политика, 10. 1. 95, 17). *Договор је постигнут* после прошло-годишњих преговора (Политика, 13. 12. 77, 2).

Примјери са рефлексивним конструкцијама у којима се приказује пасивна дијатеза.

- (4) *Регистрација играча ће се обавити* у четири центра (Политика, 29. 4. 94, 18). Комплетно *преношење* неопходних информација *обавља се* преко једне америчке крестарнице (Политика, 13. 11. 94, 2). *Прикључење* монитора *се врши* преко конектора (ИБМ, 1—5). Помоћу овог тастера *врши се померање* курсора за једно место улево (ИБМ, 1—8). *Копирање* једног фајла на дискету ... *обавља се* на следећи начин (ИБМ, 1—13).

Заједничко свим овим реченицама јесте то да у њима позицију субјекта заузима девербативна именица настала у процесу декомпоновања глагола. Синтаксичку позицију предиката у њима заузима семикопулативни глагол настао декомпоновањем глагола. Девербативна именица носи највећим дијелом семантички потенцијал глагола који се декомпонује, али семикопулативни глагол је способан да врши функцију предиката; он реченици обезбјеђује предикативност. Ако се декомпоновање глагола прихвата као појава карактеристична за многе језике, па и српски, као саставни дио језичког инвентара која повећава изражајне могућности говорника, мора се у складу са тиме гледати и на све последице које у реченици проистичу као резултат процеса глагољског декомпоновања. Без тога не можемо објаснити ове реченице, односно не бисмо их могли прихватити као регуларне¹².

¹² У раду Тапанџ 1982. узред се, додуше, налазе да девербативна именица у пасивној реченици често врши функцију субјекта (стр. 101). У раду Тополњска 1982. (стр. 36) каже се да у неким случајевима синсемантички глагол на површинском нивоу језика преузима квазисинсемантичку улогу.

Дакле, када се у реченици глагол декомпоује тако да је девербативна именица према семикопулативном глаголу у односу допуне ближег објекта, у пасивној форми реченице декомпоновани глагол обезбјеђује оба централна члана реченице — предикат и субјекат.

У нашем језику глагол се често декомпоује и у активној реченици тако да је девербативна именица у односу допуне ближег објекта према семикопулативном глаголу. Тако је у следећим примјерима.

- (5) Инспектори *врше* дубинску контролу тих превозника (Политика, 16. 1. 95, 13). „Страни превозници“, заправо наши људи на привременом раду у иностранству, који *врше* међународни превоз (Политика, 16. 1. 95, 13). Веће ће ... *извршити преглед* делатности (Политика, 31. 12. 94, 14). Градско синдикално веће у Нишу се одлучило да ликвидира своје предузеће и због оцене да је СИНТ *напео штету* синдикалном угледу (Политика, 10. 1. 95, 17). Ваља подсетити да је ову одлуку влада *донела* три дана уочи Нове године (Политика, 10. 1. 95, 12).

И у овом случају мора се прихватити иста процедура у утврђивању синтаксичких функција које у реченици имају семикопулативни глагол и девербативна именица. Ако у пасивној реченици функцију предиката врши сам семикопулативни глагол, нема никаквих разлога да он ту функцију не обавља и у активној форми реченице. И овдје девербативна именица врши другу синтаксичку функцију — функцију ближег објекта према томе глаголу.

У свим наведеним примјерима група (3), (4) и (5) декомпоновани су прелазни глаголи. У њима је девербативна именица према семикопулативном глаголу у односу допуне ближег објекта. По истом принципу декомпоују се и неки непрелазни глаголи. Тако је у следећим примјерима.

- (6) Иако су *интересовања* за бившег аса београдског Партизана *показивали* и тимови из најјаче кошаркашке лиге ... Даниловић је одлучио да у Болоњи остане до јуна 1995. године (Политика, 29. 4. 94, 19). Посебно је Облак истакао да Попивода *испољава* брзу и експлозивну *игру* (Политика, 1976; Радовановић 1977, 76).

Има и обрнутих случајева: прелазни глагол се декомпоује тако да девербативна именица не стоји према семикопулативном глаголу у позицији допуне ближег објекта. Тако је у следећим примјерима.

- (7) Најхитније ће бити *подвернути контроли* сви актери јавног предузета (Политика, 31. 12. 94, 14). ... и да је немачко национално пиће тиме *изложено* недопустивом „*вређању*“ (Политика, 13. 11. 94, 5).

Било би интересантно истражити и какав је однос између декомпонованог и недекомпонованог глагола у погледу избора између

именица у акузативу ближег објекта и реченице у функцији објекатске допуне.

Неки се глаголи у разним ситуацијама различито декомпонују: једном је девербативна именица према семикопулативном глаголу у односу допуне ближег објекта, други пут није. У таквим ситуацијама је девербативна именица иста а мијења се семикопулативни глагол. Тако се у првом примјеру из групе (7) глагол *контролисати* може декомпоновати и на други начин: Најхитније *ће се извршити контрола* свих актера јавног предузећа. Семикопулативни глагол је тај, дакле, који диктира и у каквој позицији према њему ће бити девербативна именица.

Грађа показује да се декомпоновање глагола у српском језику најчешће и врши управо по овом моделу: девербативна именица према семикопулативном глаголу стоји у односу допуне ближег објекта¹³.

Поставља се логично питање шта бива са објектом недекомпонованог глагола у реченици у којој се прелазни глагол декомпонује. Грађа показује да његова судбина није увијек иста.

Једна могућност, у пракси доста присутна¹⁴, јесте да се објекат недекомпонованог глагола елиминисне. Тако је у следећим примјерима.

- (8) У Кини су приватизацију спроводили постепено (Политика, 10. 1. 95, 11). Раније је међународни превоз обављан на принципу реципроцитета (Политика, 16. 1. 95, 13). Због тога се врши појединачна контрола на саобраћајницама (Политика, 16. 1. 95, 11). Смињивање је обављено на седници којој је од 50 одборника присуствовало 27. У том случају није потребно претходно вршити формирање командом Формат (ИБМ, 1—12).

Изостављање објекта недекомпонованог глагола не одражава се на граматичност реченице. Нови предикат у реченици, оличен у виду семикопулативног глагола, условљава и нову реченичну структуру. Знање о објекту недекомпонованог глагола најчешће се чува у ширем контексту.

Следећи случај, у пракси доста риједак, јесте да објекат недекомпонованог глагола остаје објекат семикопулативног глагола а девербативна именица се веже за семикопулативни глагол, али не као допуна ближег објекта. Тако је у следећим примјерима.

- (9) Најхитније *ће бити подвргнути контроли* сви актери јавног предузећа. И да је немачко национално пиће тиме *изложено* недопустивом вређању. Неки посланици су *подвргли критици* владу¹⁵ (Радио).

¹³ То потврђује и обимна грађа у раду Радовановић 1977.

¹⁴ Ово је истакао и Радовановић 1977.

¹⁵ Овакви случајеви (сва четири) наводе се и у раду Танасић 1982.

У сљедећем случају објекат недекомпонованог глагола се не елиминисне из реченице са декомпонованим, али добија спореднију улогу. Видјелимо то на примјерима.

- (10) А што се њихових клупских вођа тиче ... који су сви заједно *панели* тешку публицу (Политика, 29. 4. 94, 19). Артиљеријска ватра током вечерњих часова *панела* је велику *штету* резиденцијалном делу главног града (Политика, 10. 1. 95, 1). ... што значи да се одређено да подржи ученицу која је учинила прекршај, а мени *панесе* што већу моралну *штету* (Политика, 29. 4. 94, 17). Градско синдикално веће у Нишу се одлучило да ликвидира своје предузеће ... и због оцјене да је СИНТ *панео штету* синдикалном угледу. Уколико неко жели да се бави рецимо производњом шампињона ... *пужити*мо м у све потребне *информације* (Политика, 10. 1. 95, 9). Ми смо дошли на идеју да помогнемо људима тако што *ћемо им* *пужити* информацију (Политика, 10. 1. 95, 9).

У овом случају ближи објекат реченице са недекомпонованим глаголом остао је у реченици са декомпонованим у функцији даљег објекта са значењем адресата.

И у сљедећем случају, врло распрострањеном у нашем језику, ближи објекат недекомпонованог глагола остаје у реченици са декомпонованим и, као и у претходном случају, добија спореднију функцију. Ево неколико примјера за такво рјешење.

- (11) Инспектори ... *врше* дубинску *контролу* тих *превозника* (Политика 16. 1. 95, 13). *Замена* таблица *се врши* у Мађарској (Политика, 16. 1. 95, 13). Начелник Главног штаба ... данас је *обавио* редовни *обилазак* зоне одговорности корпуса (Политика, 10. 1. 95, 7). Сматрам да држава мора ... тек онда *извршити* *трансформацију* предузећа (Политика, 10. 1. 95, 9). Немци [су] прво *извршили* *преструктурисање* предузећа (Политика, 10. 1. 95, 11)¹⁶.

Именица која је вршила функцију ближег објекта недекомпонованог глагола добија облик генитива и стоји уз девербативну именицу. Овдје је лако препознатљива објекатска функција коју је она имала у реченици са недекомпонованим глаголом¹⁷.

¹⁶ Овдје и у другим случајевима, из разлога економичности, говорим о допуни ближег објекта без обзира на форму реченице, у којој та допуна има функцију ближег објекта (у активном) или субјекта (у пасивном) реченици.

¹⁷ Стевановић 1991, стр. 85, говори у оваквим случајевима о објекатском генитиву — именица у генитиву је објекат радње именоване девербативном именицом.

Постоје и други случајеви кад се у реченици задржава именица која је у реченици са недекомпонованим глаголом била према њему у односу допуне ближег објекта. Ријеч је о моделима по којима се декомпоује мањи број глагола, али је он у пракси веома чест. Такве случајеве илуструју следећи примјери.

- (12) Скупштина *врши надзор* над радом министарстава (Радио). *Контролу* над радом одбора *врши* скупштина (Радио). ... јер је први *вршио* јак *приписак* на белог пешака (Радовановић 1977, 72).

Као што се види, у оваквим случајевима допуна ближег објекта из реченице са недекомпонованим глаголом у реченици са декомпонованим глаголом оформљује се као предлошко-падежна конструкција. Понекад реченица са оваквим проширењем може да постане гломазна и, мада је прихватљива са граматичког аспекта, стилски није увијек коректна.

Један модел декомпоновања глагола, карактеристичан такође за мањи број глагола, остварује се тако што се именица која је у реченици са недекомпонованим глаголом вршила функцију допуне ближег објекта у реченици са декомпонованим глаголом јавља у функцији субјекта реченице. У питању је форма активне реченице. Тако је у следећим примјерима.

- (13) У том смислу *ми* смо имали среће, јер *смо добили* отворену *подршку* од ватерпола (Политика, 20. 1. 95, 23). ... али су оне *добиле* јавну *подршку* јединствених синдиката (Радовановић 1977, 75)¹⁸.

Понекад се на објекат реченице са недекомпонованим глаголом указује атрибутом који стоји уз девербативну именицу у реченици са декомпонованим глаголом. Тако је у следећим примјерима.

- (14) Њихова *замена се врши* у Мађарској (Разг.). Њихово *смињивање је обављено* на седници којој нису присуствовали посланици из опозиције (Радио). После укључивања рачунара *извршиће се* његово *стартовање*.

Оваква логичност јавља се онда кад је из контекста познат идентитет појма који је означен именицом ближег објекта недекомпонованог глагола.

У закључку може се изијети следеће. Глагол се у одређеним ситуацијама подвргава процесу декомпоновања у свакој позицији у реченици мада се, по својој природи, најчешће налази у функцији реченичног предиката. Зато је и ова појава најчешћа и најзначајнија управо у овој позицији.

¹⁸ И у оквиру модела декомпоновања копула + девербативна именица постоји један случај где девербативна именица врши функцију реченичног субјекта. Такав тип декомпоновања наводи се у раду Радовановић 1977, стр. 69—70.

Иако су на семантичком плану недекомпоновани глагол и аналитичка конструкција семикопулативни глагол + девербативна именица синонимични, декомпоновање глагола у реченици доноси значајне последице на синтаксичком плану. Тако семикопулативни глагол који се у реченици јавља у процесу декомпоновања самостално врши синтаксичку функцију предиката. Девербативна именица у реченици, такође самостално, врши другу функцију. Она се, код декомпоновања по моделу у коме је према семикопулативном глаголу у односу допуне ближег објекта — који је овдје и разматран, јавља у функцији реченичног субјекта, кад се реченицом исказује пасивна дијатеза, или у функцији ближег објекта, кад се у реченици исказује активна дијатеза.

Именица која у реченици са недекомпонованим глаголом има функцију допуне ближег објекта у реченици са декомпонованим глаголом може да има различиту судбину. Та судбина се огледа од њеног потпуног елиминисања до различитих спореднијих позиција у реченици. Само у ријетким случајевима остаје у функцији допуне ближег објекта семикопулативног глагола. Такође у ријетким случајевима у активној реченици она врши функцију реченичног субјекта.

Све ово упућује на закључак да у будућим описима граматичке структуре српског језика треба водити рачуна о реперкусијама које на синтаксичком плану у реченици има декомпоновање глагола.

ЛИТЕРАТУРА

- Војводић 1990, Дојчин Војводић, *Функционисање средстава за изражавање будућности у новинарском стилу*, у књ. Језик и стил средстава информисања, Сарајево, 137—147.
- Жиберг 1987, Ивана Жиберг, *Декомпоновани предикат у језику средстава јавног информисања*, Прилози проучавању језика 23, Нови Сад, 63—72.
- Ивић 1988, Милка Ивић, *Још о декомпоновању предиката*, Јужнословенски филолог XLIV, Београд, 1—5.
- Ковачевић 1991, Милош Ковачевић, *Стилогене и нестилогене перифразе*, Књижевни језик 20/1—2, Сарајево, 57—72.
- Ковачевић и др. 1991, М. Ковачевић, Ч. Ребић, Ј. Баотић и М. Окука, *Уџбеник хрватско-српскохрватског језика за 3. разред средњих школа*, Сарајево.
- Мишовић 1987, Милвоје Мишовић, *Синтакса српскохрватског — хрватско-српског књижевног језика за више школе*, Сарајево.
- Мразовић и В 1990, Павица Мразовић, Зора Вукадиновић, *Граматика српскохрватског језика за странце*, Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Сремски Карловци и Добра весел, Нови Сад.
- Радовановић 1977, Милорад Радовановић, *Декомпоновање предиката (на примерима из српскохрватског језика)*, Јужнословенски филолог XXXIII, Београд, 53—80.
- Станојичић 1960, Живојин Станојичић, „Делити мишљење“ и слични изрази, Паш језик X/3—4, Београд, 156—164.
- Стевановић 1991, Михаило Стевановић, *Савремени српскохрватски језик II*, Београд.

- Танасић 1982, Срето Танасић, *Пасивне конструкције са триним придјевом у српскохрватском језику (синтаксичко-семантичка и интерпретација)*, Радови IX, Одјелjenje за језик Института за језик и књижевност, Сарајево, 65—124.
- Танасић 1990, Срето Танасић, *Декомпозирање предиката и зависност још једна реченица*, Призма I/1, Сарајево, 47—55.
- Тополнџека 1982, Зузана Тополнџека, *Перифрастички предикатски изрази на међусловенским релацијама*, Јужнословенски филолог XXXVIII, Београд, 35—49.

Скраћеница извора:

ИБМ — Stevan Milićковић, Vladimir Janković i Dragan Tanaskovski, *IBM PC Uvod u rad DOS, BASIC*, Beograd, 1989.

Р е з ю м е

С р е т о Т а н а с и ћ

ДЕКОМПОЗИЦИЈА ГЛАГОЛА И СТРУКТУРА ПРОСТОГ ПРЕДЛОЖЕЊА

Работа посвећена вопросу, каким образом декомпозиция глагола отражается на структуре простого предложения. Рассматривается декомпозиция по модели семикопулативный глагол + отглагольное существительное (*анализира : врши анализу*). При этом рассматривается, какие изменения производит декомпозиция глагола в синтаксической позиции сказуемого, подлежащего и прямого дополнения простого предложения.

На основании анализа материала автор установил, что декомпозиция глагола в предложении приводит к важным последствиям на синтаксическом плане. Таким образом семикопулативный глагол, возникающий в процессе декомпозиции, исполняет функцию сказуемого. Отглагольное существительное, возникающее в процессе декомпозиции, приобретает другую синтаксическую функцию. При декомпозиции по рассматриваемой модели отглагольное существительное по отношению к семикопулативному глаголу представляет собой дополнение к прямому дополнению и в активном предложении имеет функцию прямого дополнения, а в пассивном — функцию подлежащего.

Существительное, имеющее в предложении с недекомпонированным глаголом функцию дополнения к прямому дополнению, в предложении с декомпонированным глаголом приобретает второстепенную функцию или совсем устраняется из предложения.